PRZEDSIĘBIORCY DLA WAWERSKIEJ SPOŁECZNOŚCI

Raport z analizy akytwności społecznej wawerskich przedsiębiorców

Autor Jarema Piekutowski

Fundacja Konsultacje Społeczne
i Fundacja Pole Dialogu
Warszawa, marzec 2019

Spis treści

Wprowadzenie 3

1. Metodologia 4

   1.1. Pytania badawcze 4

   1.2. Metodologia – badanie krok po kroku 4

2. Przedsiębiorczość w Wawrze – specyfika i analiza 6

3. Przedsiębiorcy aktywni społecznie w Wawrze 9

   3.1. Informacje ogólne 9

   3.2. Studia przypadku 11

      3.2.1. Centrum Handlowe Ferio 11

      3.2.2. Toyota Radość 13

      3.2.3. Cukiernia Meryk 14

      3.2.4. Restauracja Angelika 15

      3.2.5. Kinokawiarnia Stacja Falenica 16

      3.2.6. Klubokawiarnia „Sąsiedzi” 19

      3.2.7. Inne przedsiębiorstwa 21

4. Wnioski z badania 22

5. Rekomendacje 23

Wprowadzenie

Niniejsza analiza jest elementem **badania zasobów oraz dobrych praktyk wspierania pomysłowości miejskiej** w ramach projektu „Wawerskie Centrum Pomysłowości". Projekt realizowany jest przez Fundację Pole Dialogu oraz Fundację Konsultacje Społeczne na rzecz Urzędu Miasta Stołecznego Warszawy – Dzielnicy Wawer. Jego celem jest stworzenie i przetestowanie w dzielnicy mechanizmu sieciowania i wspierania pomysłowości, czyli stworzenie systemu, który pomoże osobom mającym pomysły na poprawę życia w Wawrze w doprowadzeniu do szczęśliwej ich realizacji (pod roboczą nazwą „DziałaMy! Wawer").

Niezwykle istotne dla właściwego funkcjonowania ww. mechanizmu jest zaangażowanie weń lokalnych przedsiębiorców. Często w podobnych działaniach, podejmowanych przez administrację publiczną i organizacje pozarządowe, są oni pomijani lub nie są odpowiednio motywowani do udziału. Jednak analiza przeprowadzonych badań, np. analogicznego badania na Żoliborzu, wskazuje, że przedsiębiorcy, zwłaszcza świadczący usługi na rzecz lokalnej ludności, odgrywają często niezwykle istotną rolę wspierającą dla inicjatyw społecznych. W „Wawerskim Centrum Pomysłowości" twórcy projektu podjęli działania mające na celu diagnozę, a następnie – zaangażowanie przedsiębiorców w projekt. Niniejszy raport przedstawia diagnozę w oparciu o badania jakościowe (analiza desk, a przede wszystkim *web research* oraz wywiady indywidualne bezpośrednie).

W pierwszym rozdziale przedstawiamy opis metodologii oraz przebiegu badań, a następnie – wyniki naszych badań i analiz. Rozdział 3 przedstawia informacje ogólne dotyczące struktury przedsiębiorców wawerskich, zidentyfikowanych przedsiębiorców zaangażowanych społecznie, jak i sześć studiów przypadku wawerskich przedsiębiorców zaangażowanych społecznie i ich działań. Na tej podstawie stworzono podsumowanie, opisujące trajektorie aktywności społecznej przedsiębiorców w Wawrze (rozdział 4) i przedstawiono zestaw rekomendacji (rozdział 5).

Życzymy Państwu miłej lektury!

1. Metodologia

1.1. Pytania badawcze

Realizując badanie, mieliśmy na celu odpowiedź na następujące pytania

1) Jaka jest struktura przedsiębiorców w Wawrze?
2) Jakie działania społeczne – samodzielnie lub wspólnie z mieszkańcami, NGOs, WCK, Urzędem Dzielnicy, innymi podmiotami – podejmują wawerscy przedsiębiorcy?
3) Co motywuje wawerskich przedsiębiorców do działań społecznych?
4) Co utrudnia wawerskim przedsiębiorcom zaangażowanie społeczne?
5) Czego potrzebowaliby wawerscy przedsiębiorcy, by zaangażować się w działania społeczne?
6) Czy wawerscy przedsiębiorcy byliby zainteresowani zaangażowaniem w „DziałaMy! Wawer”?

1.2. Metodologia - badanie krok po kroku

Metodologia badania objęła następujące metody/etapy:

Etap 1. Analiza desk research danych statystycznych na temat podmiotów gospodarczych w Wawrze

W pierwszej kolejności przeanalizowano dostępne dane Banku Danych Lokalnych GUS, dotyczące specyfiki przedsiębiorczości w Wawrze.

Etap 2. Identyfikacja przedsiębiorstw zaangażowanych społecznie

Identyfikacja tych przedsiębiorstw odbyła się na podstawie:

- dwóch wstępnych wywiadów z „infomatorami” – pracowniczką Urzędu Dzielnicy oraz dyrektorką WCK;
- analizy *web research*, w tym lokalnej prasy, lokalnych grup facebookowych etc.

Etap 3. Spacery badawcze

Przeprowadzone zostały trzy spacery badawcze:

- spacer 1 - na terenie osiedli Marysin, Anin, Wawer, Sadul, Las, Zerzeń, Nadwiśle
- spacer 2 – na terenie osiedli Międzylesie i Radość
- spacer 3 – na terenie osiedli Miedzeszyn i Falenica.

W ramach spacerów badawczych zebrano dokumentację fotograficzną.

Etap 4. Wywiady indywidualne z przedsiębiorcami

W ramach badania przeprowadzono łącznie **7 wywiadów indywidualnych** z przedstawicielami następujących przedsiębiorstw:

1) Klubokawiarnia „Sąsiedzi”
2) Siemiankowo/Cafe Szatnia
3) Restauracja Angelika
4) CH Ferio
5) Toyota Radość
6) Cukiernia Meryk
7) Kinokawiarnia Stacja Falenica.

Etap 5. Analiza innych danych

Ponadto przeanalizowano pod kątem aktywności społecznej przedsiębiorców dane zgromadzone w poprzednim etapie badania w Wawrze (transkrypcje z wywiadów z aktywistami, informatorami, urzędem, wywiadów eksperckich, wywiadu grupowego, studiów przypadku etc.).

Poniższa tabela przedstawia zestawienie metod wykorzystanych w badaniu.

Tabela 1. Metodologia badania - podstawowe liczby

Metoda	Liczba respondentów
Analiza desk research	nie dotyczy (źródło: Bank Danych Lokalnych GUS oraz poprzedni etap badania)
Analiza web research	nie dotyczy (źródło: strony internetowe przedsiębiorców, profile FB, grupy na FB)
Wywiady wstępne z informatorami	2
Wywiady indywidualne	7

Źródło: opracowanie własne

2. Przedsiębiorczość w Wawrze – specyfika i analiza

Jak wskazuje raport „Wiele osiedli, wiele obiegów, wiele pomysłów”[1], Wawer jest dzielnicą o wysokiej aktywności przedsiębiorców, choć ich zagęszczenie – w dużej mierze ze względu na rozległość dzielnicy i duży udział terenów zielonych – jest przeciętne. W 2017 r. (najnowsze dostępne dane) na terenie Wawra zarejestrowanych było **17 068** podmiotów gospodarczych. Poniższy wykres przedstawia liczbę przedsiębiorców z poszczególnych sekcji PKD, działających w końcu 2017 r. w Wawrze.

Wykres 1. Przedsiębiorcy działający w Wawrze wg sekcji PKD (legenda poniżej)

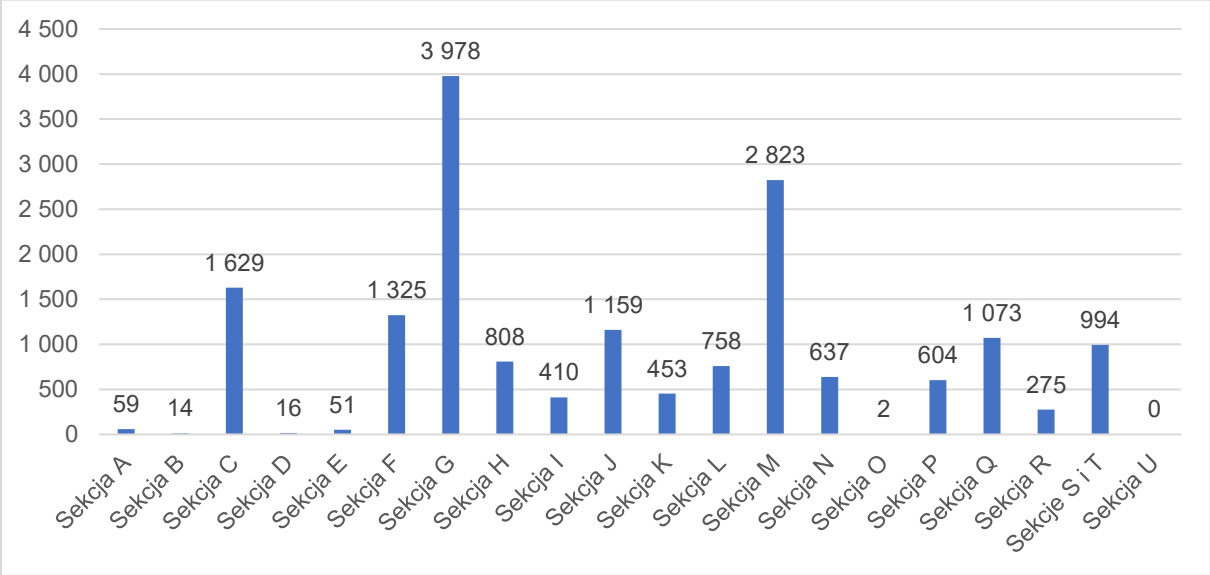

LEGENDA:
A. ROLNICTWO, LEŚNICTWO, ŁOWIECTWO I RYBACTWO
B. GÓRNICTWO I WYDOBYWANIE
C. PRZETWÓRSTWO PRZEMYSŁOWE
D. WYTWARZANIE I ZAOPATRYWANIE W ENERGIĘ ELEKTRYCZNĄ, GAZ, PARĘ WODNĄ, GORCĄ WODĘ I POWIETRZE DO UKŁADÓW KLIMATYZACYJNYCH
E. DOSTAWA WODY; GOSPODAROWANIE CIEKAMI I ODPADAMI ORAZ DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z REKULTYWACJĄ
F. BUDOWNICTWO
G. HANDEL HURTOWY I DETALICZNY; NAPRAWA POJAZDÓW SAMOCHODOWYCH, WŁĄCZAJĄC MOTOCYKLE
H. TRANSPORT I GOSPODARKA MAGAZYNOWA
I. DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z ZAKWATEROWANIEM I USŁUGAMI GASTRONOMICZNYMI
J. INFORMACJA I KOMUNIKACJA
K. DZIAŁALNOŚĆ FINANSOWA I UBEZPIECZENIOWA
L. DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z OBSŁUGĄ RYNKU NIERUCHOMOŚCI
M. DZIAŁALNOŚĆ PROFESJONALNA, NAUKOWA I TECHNICZNA
N. DZIAŁALNOŚĆ W ZAKRESIE USŁUG ADMINISTROWANIA I DZIAŁALNOŚĆ WSPIERAJĄCA
O. ADMINISTRACJA PUBLICZNA I OBRONA NARODOWA; OBOWIĄZKOWE ZABEZPIECZENIA SPOŁECZNE
P. EDUKACJA
Q. OPIEKA ZDROWOTNA I POMOC SPOŁECZNA
R. DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z KULTURĄ, ROZRYWKĄ I REKREACJĄ
S. POZOSTAŁA DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA
T. GOSPODARSTWA DOMOWE ZATRUDNIAJĄCE PRACOWNIKÓW; GOSPODARSTWA DOMOWE PRODUKUJĄCE WYROBY I ŚWIADCZĄCE USŁUGI NA WŁASNE POTRZEBY
U. ORGANIZACJE I ZESPOŁY EKSTERYTORIALNE

[1] „Wiele osiedli, wiele obiegów, wiele pomysłów. Raport z badania wawerskiej pomysłowości”, Fundacja Pole Dialogu, Fundacja Konsultacje Społeczne, Warszawa 2018.

Fakt największej liczby przedsiębiorców w sekcjach G (handel i naprawy) oraz M (działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (w tym: działalność prawnicza, działalność rachunkowo-księgowa, działalność w zakresie architektury, badania i analizy techniczne, reklama, badanie rynku i opinii publicznej, działalność fotograficzna, reklama, działalność związana z tłumaczeniami) jest typowy dla całej Warszawy. Istotne są natomiast te sekcje, w których odsetek przedsiębiorców w Wawrze jest większy lub mniejszy niż w innych dzielnicach. Z tej analizy wynika, że Wawer przedsiębiorczy ma dwa oblicza – z jednej strony ze względu na położenie i warunki (mało zagęszczona zabudowa mieszkalna, dużo terenów niezabudowanych) jest znakomitym miejscem do rozwoju **przemysłu** – i faktycznie, przedsiębiorstw z branży przetwórstwa przemysłowego jest w Wawrze dużo względem innych dzielnic (przedsiębiorstw przemysłowych jest w Wawrze 1629, więcej tylko na Mokotowie, Ursynowie, Pradze Północ, na Woli i w Śródmieściu; relatywnie (jako % wszystkich firm) jest ich najwięcej – 9,5%). Z drugiej strony, w Wawrze działa stosunkowo dużo przedsiębiorstw z zakresu **opieki zdrowotnej i pomocy społecznej**, a stosunkowo mało – przedsiębiorstw zajmujących się usługami w zakresie administrowania (m.in. wynajem i dzierżawa, agencje zatrudnienia, organizacja turystyki, administracja terenów, ochrona) oraz działalnością finansową i ubezpieczeniową (które to rodzaje usług są typowe dla centralnej i południowej, lewobrzeżnej Warszawy).

Przeanalizowano szereg wskaźników, pochodzących ze statystyki publicznej, dotyczących specyfiki wawerskiej przedsiębiorczości, tj. pozycjonowania Wawra względem innych dzielnic w tym obszarze. Wskaźniki dotyczą kwestii takich jak liczba podmiotów w stosunku do liczby ludności, jednostki nowo zarejestrowane i zlikwidowane, forma, wielkość i obszar działalności gospodarczej.

Wawerska przedsiębiorczość wyróżnia się w niewielu badanych obszarach. Jak wskazano powyżej, **podmioty medyczne** są istotnymi aktorami na rynku przedsiębiorczości wawerskiej, i ma to swój obraz w danych statystycznych: udział nowo zarejestrowanych podmiotów sektora medycznego w liczbie wszystkich nowo zarejestrowanych podmiotów jest wysoki (wyższy tylko w sąsiadującej z Wawrem Wesołej). W porównaniu do innych dzielnic i w przeliczeniu na liczbę mieszkańców, stosunkowo dużo jest w Wawrze przedsiębiorstw działających w formie **jednoosobowej działalności gospodarczej**. Liczba nowo zarejestrowanych przedsiębiorstw, jak i przedsiębiorstw likwidowanych jest przeciętna w porównaniu do innych dzielnic. Udział przedsiębiorstw usługowych (sekcje od J do N) jest także przeciętny.

Tabela 2. Wskaźniki dotyczące działalności gospodarczej – Wawer na tle dzielnic Warszawy (kolor czerwony – niskie wartości, kolor niebieski – wysokie wartości)

Dzielnica	podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności	jednostki wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. ludności	podmioty wpisane do rejestru na 1000 ludności	podmioty na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym	podmioty gospodarki narodowej o liczbie pracujących powyżej 49 osób na 10 tys. mieszkańców	podmioty gospodarcze w sekcjach J-N na 1000 mieszkańców	osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności	udział nowo zarejestrowanych podmiotów sektora medycznego w liczbie nowo zarejestrowanych podmiotów ogółem	udział nowo zarejestrowanych podmiotów sektora kreatywnego w liczbie nowo zarejestrowanych podmiotów ogółem	udział nowo zarejestrowanych podmiotów sektora przetwórstwa rolno-spożywczego w ogólnej liczbie nowo zarejestrowanych podmiotów ogółem
Bemowo	1 767	148,6	103,4	176,7	307,7	6,3	69,8	130,0	4,56	10,67	0,22
Białołęka	1 655	173,1	108,4	165,5	262,5	11,1	67,6	120,0	4,41	10,05	0,29
Bielany	1 806	129,1	93,3	180,6	319,4	8,1	65,8	126,7	4,11	11,33	0,41
Mokotów	2 711	210,1	119,1	271,1	482,3	26,4	124,5	137,3	3,52	11,02	0,37
Ochota	2 706	252,5	109,5	270,6	458,0	36,5	114,0	128,1	3,33	8,79	0,67
Praga-Południe	2 100	154,2	114,6	210,0	361,8	12,8	83,5	131,7	4,94	11,89	0,47
Praga-Północ	1 776	134,3	104,1	177,6	290,7	19,6	60,0	105,9	3,64	10,92	0,80
Rembertów	1 702	123,8	103,5	170,2	280,3	12,0	52,1	117,4	3,34	8,03	0,67
Śródmieście	6 178	496,3	189,7	617,8	1 062,0	78,5	278,4	139,1	1,68	8,73	0,53
Targówek	1 650	131,3	102,4	165,0	289,0	8,8	52,3	113,6	2,96	9,24	0,25
Ursus	1 608	139,6	97,9	160,8	269,6	7,1	57,3	115,1	4,76	7,80	0,24
Ursynów	2 066	153,9	108,4	206,6	357,3	12,3	91,7	138,2	4,72	12,90	0,30
WAWER	**2 246**	**165,9**	**120,6**	**224,6**	**384,4**	**12,1**	**76,7**	**149,7**	**5,19**	**10,06**	**0,40**
Wesoła	2 007	156,2	123,8	200,7	330,4	8,0	69,1	142,8	6,67	10,00	1,03
Wilanów	2 895	324,6	145,2	289,5	490,0	13,6	149,5	174,9	4,15	12,71	0,42
Włochy	3 033	236,5	134,0	303,3	507,7	56,3	111,2	137,5	2,94	8,12	0,51
Wola	2 932	281,1	136,6	293,2	494,4	31,3	123,4	126,9	3,16	7,36	0,33
Żoliborz	2 575	217,6	112,0	257,5	449,6	16,3	115,7	150,6	4,85	15,45	0,18

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

3. Przedsiębiorcy aktywni społecznie w Wawrze

3.1. Informacje ogólne

W ramach niniejszego badania po przeprowadzeniu wstępnej analizy desk research przystąpiono do identyfikacji przedsiębiorstw aktywnych społecznie. Dokładna identyfikacja wymagałaby badania na reprezentatywnej próbie przedsiębiorców, jednak w przypadku niniejszego badania posłużono się metodą wywiadów z informatorami (z pracownicami Urzędu Dzielnicy Wawer oraz z dyrektorką Wawerskiego Centrum Kultury) oraz metodą kuli śnieżnej, a także podczas spacerów badawczych. Przeprowadzona analiza doprowadziła do wstępnej identyfikacji 21 przedsiębiorstw aktywnych społecznie (w tym czterech spółdzielni socjalnych, w przypadku których prowadzenie działalności społecznej jest wymogiem ustawowym).

Przeprowadzono web research dotyczący poniższych przedsiębiorstw, a z siedmioma z nich przeprowadzono wywiady indywidualne i wizyty na miejscu. Sześć z nich opisano w dalszej części w studiach przypadku, siódmy ujęto w dodatkowym rozdziale. Dobór próby miał charakter celowy i pozwalał na zróżnicowanie przedsiębiorstw pod względem branży, osiedla, wielkości i okresu działania.

Przeprowadzone spacery badawcze wskazują, że aktywne społecznie przedsiębiorstwa **skupiają się wzdłuż podstawowej osi przestrzennej Wawra – linii kolei miejskiej oraz ulicy Patriotów**, i ulic do niej przylegających.

Tabela 3. Wstępnie zidentyfikowane przedsiębiorstwa aktywne społecznie

Lp.	Nazwa	Działalność społeczna wstępnie zidentyfikowana	Adres
1	Miasteczko Wawer	Grupa na FB Kolej na Wawer Zielone Świątki na Urzeczu, sponsoring	ul. Bysławska 82 (VII piętro lok. 6)
2	Restauracja Angelika	Współpraca z SP 124, organizacja wydarzeń kulturalnych	Zabawna 8
3	Nartoteka	brali udział w czwórboju wawerskim	Bartoszycka 26
4	Stacja Falenica	Wydarzenia kulturalne	Patriotów 44a
5	Hotel Boss - fundacja prof. Drzewieckiego, Wawer Music Fest	Wawer Music Festival	ul. Żwanowiecka 20
6	Cukiernia Meryk	Muzyka Klasyczna w Cafe Meryk Kolej na Wawer sponsoring	Patriotów 125
7	Pizza z Radości	Właściciel prowadzi fundację Radość dla Ludzi	Patriotów 181
8	K&M - delikatesy w Radości	Współpraca z Urzędem	Ul. Patriotów 193
9	Toyota Radość	"Bieg z Radością", treningi	Patriotów 271
10	Kura Domowa	Zajęcia i wydarzenia	Zwoleńska 81
11	Przystanek Jeziorowa	Zajęcia dla mieszkańców	Jeziorowa 49a

Lp.	Nazwa	Działalność społeczna wstępnie zidentyfikowana	Adres
12	JM-TRONIK	Zielone Świątki na Urzeczu – udostępnianie przestrzeni	Wapienna 43/45
13	CH Ferio	Wiele wydarzeń, m.in. warsztaty japońskie z WCK. Ferrio samo ma mieć charakter społeczny	Kazimierza Szpotańskiego 4
14	LIDL Wawer	sponsoring	Mieczysława Pożaryskiego 21
15	Siemiankowo	Sala zabaw, "Wojtek Wawerski" - gra, Cafe Szatnia	Żegańska 1a
16	Sąsiedzi - kawiarnia w Międzylesiu	Eventy, wyprzedaże garażowe	Mrówcza 130
17	W Trakcie (restauracja i klub)	Klub osiedlowy, wiele wydarzeń	Trakt Lubelski 204
18	Spółdzielnia Socjalna Asocjacja		Cedrowa 4
19	Spółdzielnia na Azaliowej „Piękne miejsce”		ul. Azaliowa
20	Spółdzielnia młodzieżowa Atlas		Widoczna 85
21	Spółdzielnia Intrografia ul. Odrodzenia	zlikwidowana	Odrodzenia 6

Źródło: Urząd Dzielnicy Wawer, WCK i opracowanie własne

Ponadto w drodze analizy *web research* zidentyfikowano następujące przedsiębiorstwa, zaangażowane w sponsoring i patronat różnych wydarzeń:

1) Egurrola Dance Studio Wawer,
2) Pizza z Radości,
3) rava.cafe,
4) W Gromek i Synowie SC,
5) Calypso Fitness Warszawa Wawer
6) Academy Shark Team Paweł Roszkowski
7) Family Life Szkoła Sportów Letnich i Zimowych
8) Klinika Piękna Kalina
9) Fizjoperfekt
10) Mera-Pnefal (Falenica)

3.2. Studia przypadku

3.2.1. Centrum Handlowe Ferio

Ferio Wawer to nietypowe – na tle podobnych placówek – centrum handlowe, położone w centrum Międzylesia, nieopodal Urzędu Dzielnicy Wawer. Znajduje się ono w zabytkowych budynkach dawnej Fabryki Aparatów Elektrycznych Kazimierza Szpotańskiego (pioniera polskiego przemysłu elektrotechnicznego, współtwórcy Stowarzyszenia Elektryków Polskich, społecznika) i spółki, w których po wojnie mieściły się Zakłady Wytwórcze Aparatury Rozdzielczej (ZWAR).

CH Ferio to przedsiębiorstwo silnie zaangażowane w działania społeczne od początku działalności. Przedstawicielka spółki RE Project Development, właściciela Ferio, tak mówi o Centrum w wywiadzie dla RaportCSR:

> *Jesteśmy na tyle świadomym społeczeństwem, że wymagamy od przedsiębiorców, aby ich inwestycje były społecznie przyjazne. Taką świadomość ma również właściciel centrum handlowo-usługowego Ferio Wawer – spółka RE project development, dlatego już na etapie planów nakreślono idee, według których centrum ma funkcjonować. Najważniejsza z nich, to stworzenie miejsca, które stanie się aktywnym członkiem lokalnej społeczności Wawra (Karolina Zalewska[2])*

Ferio współpracuje zarówno z Urzędem Dzielnicy Wawer, jak i Wawerskim Centrum Kultury. Do projektów społecznych, wymienianych na stronie internetowej centrum, w które Ferio angażowało się, należą:

- **„Fabryka zdarzeń" –** projekt, mający na celu przypomnienie sylwetki Kazimierza Szpotańskiego. Organizatorzy poprzez imprezę artystyczno-edukacyjną zaprosili mieszkańców Wawra, ale i całej Warszawy do podróży w czasie i poznania historii Fabryki. W ramach imprezy zrealizowano wystawy, pokazy filmów oraz koncert.

  > *Fabryka ożyła. W ciągu trzech dni odwiedziło nas wielu mieszkańców, w tym także byłych pracowników fabryki. Odbyły się warsztaty literackie dla młodzieży, koncerty niebanalnych zespołów i multiinstrumentalistów, malowanie muralu oraz malowanie walcem grafik wielkoformatowych. Przygotowana została też wystawa starych fotografii fabryki, premiery doczekał się również film o Kazimierzu Szpotańskim, w którego realizacji również mieliśmy swój udział (K. Zalewska, źródło jw.).*
  >
  > *Jesteśmy obiektem dość istotnym dla lokalnej społeczności, dla tych starszych mieszkańców, którzy pamiętają postać Kazimierza Szpotańskiego bardzo dobrze. Jest to nasza misja aby tą pamięć zachować. Od samego początku, od kiedy Ferio zostało otwarte, na tym bazowaliśmy. To było kluczowe aby podkreślić, że Ferio Wawer ma swoją historię. Bardzo dały fajny odzew wśród lokalnej społeczności, to konkurs na zdjęcia związane z fabryką Szpotańskiego. Ludzie przysyłali fotografie, które mieli gdzieś w lokalnych albumach. (respondentka IDI)*

- **„Kolej na Wawer" –** przejazd zabytkowej kolejki parowej oraz wydarzenia towarzyszące: pikniki z koncertami, pokazami muzycznymi i warsztatami; pokazy samochodów i motocykli zabytkowych etc.
- **rajd rowerowy „Śladami ciuchci"** – rajd z Falenicy w kierunku Karczewa trasą dawnej kolejki wąskotorowej wraz z konkursem na „Najbardziej odjechany rower"

[2] Za: http://raportcsr.pl/centrum-handlowe-nie-musi-miec-wylacznie-komercyjnego-charakteru/, dostęp: 6.03.2018 r.

- **konkurs wiedzy pt. „Życie i działalność Kazimierza Szpotańskiego”.**

Sposoby zaangażowania Ferio to patronat, udostępnianie powierzchni i sponsoring. Ferio udostępnia swoją powierzchnię m.in. dla zajęć z cyklu „**Wawerskie Sobótki Artystyczne**”, realizowanych przez WCK. Wawerskie Sobótki Artystyczne to cykliczne warsztaty artystyczne dla dzieci wraz z opiekunami prowadzone przez animatorów Wawerskiego Centrum Kultury w każdą trzecią sobotę miesiąca w godz. 10.00-14.00 w Ferio Wawer. W ramach zajęć przygotowywano m.in. maski karnawałowe, karmniki dla ptaków, kaligrafowano chińskie znaki etc.

Fot. 1. Centrum handlowe Ferio

Źródło: fot. J. Piekutowski

Ponadto CH Ferio zangażowało się w doposażenie świetlicy dla dzieci prowadzonej przez Fundację Stań na Nogi oraz w akcję „Zabierz piesia do Międzylesia” (przekazanie datków dla organizacji zajmujących się schroniskami dla zwierząt, takich jak np. Fundacja dla Zwierząt Niechcianych).

W Ferio funkcjonuje Pokój Sąsiedzki, do którego można przyjść i napić się kawy, wymienić się książkami, sadzonkami kwiatów (działa to w okresie wakacyjnym), skorzystać z tablicy ogłoszeń (np. znaleźć partnera na spacery). Towarzyszą temu warsztaty dla dzieci. Centrum udostępnia przestrzeń organizacjom charytatywnym, np. Fundacji Radość (zbiórka jedzenia). Jak wskazuje respondentka wywiadu przeprowadzonego w ramach niniejszego badania, centrum stara się udostępniać przestrzeń głównie organizacjom lokalnym (wawerskim).

Do działań społecznych kadrę CH Ferio **motywuje** specyfika samego Wawra („Wawer jest inny. Jest to Warszawa-nie-Warszawa” – zdaniem respondentki w dzielnicy mieszka wielu aktywnych społecznie mieszkańców, a sama atmosfera zachęca do działań społecznych). Przedstawiciele Ferio są świadomi, że stosunkowo rzadko inne centra są w takim stopniu zaangażowane we współpracę z centrami kultury

etc., i jest to dla nich dodatkowa motywacja – możliwość wyróżnienia się na tle konkurencji. Przez to, jak wskazuje respondentka, Ferio jest centrum lubianym. Czynnikiem motywującym jest też docenienie przez mieszkańców i instytucje.

Barierą w działalności społecznej CH Ferio są ograniczone fundusze.

> *„Wbrew pozorom, wbrew temu, co się myśli, to, że jesteśmy przedsiębiorcą, nie oznacza od razu, że mamy budżet na takie działania. [Mimo to] nie stawiamy tylko na komercję, która wiadomo, że zawsze przyniesie zyski" (respondentka IDI)*

Zniechęcający jest też fakt, że coraz mniej ludzi uczestniczy w podobnych działaniach, że mieszkańcy dużo rzadziej niż jeszcze kilkanaście lat temu działają w kołach zainteresowań.

Respondentka stwierdza, że CH Ferio będzie zainteresowane włączeniem się w projekt „Wawerskie Centrum Pomysłowości" po omówieniu szczegółów.

3.2.2. Toyota Radość

Toyota Radość jest najstarszym salonem firmy w Polsce i funkcjonuje od 1986 r. Jest salonem o unikatowej, rodzinnej atmosferze; specyficznym elementem jest ogród japoński stworzony przy salonie – mogą w nim oczekiwać klienci.

Działalność społeczna Toyoty Radość, poza okazjonalnym sponsoringiem, wiąże się z obszarem sportu. W październiku 2018 r. firma zorganizowała pierwszy „Bieg z Radością". Bieg odbył się na dystansie 5km i 10km. Trasa biegu przebiegała ulicami Wawra: Zagajnikową, Mrówczą i Mozaikową.

Celem działania było – jak wskazuje respondentka IDI – integrowanie społeczności lokalnej i promocja zdrowego trybu życia. W biegu uczestniczyło 600 zawodników:

> *Każdy mógł się zapisać. Cała Warszawa, spoza Polski. To się odbywa tutaj na terenie Wawra. Dostaliśmy honorowy patronat zarządu dzielnicy Wawer. Był u nas pan Burmistrz, który otwierał ten bieg, pan Łukasz Jeziorski (respondentka IDI).*

Na terenie salonu zorganizowano miasteczko biegowe – piknik rodzinny z atrakcjami dla dzieci i pokazem pierwszej pomocy dla dorosłych i dla dzieci. Bieg budził zainteresowanie także wśród nieuczestniczących aktywnie mieszkańców Wawra i nie tylko (doping na trasie). W projekcie uczestniczyła też grupa młodzieży, która pracowała na zasadzie wolontariatu (osoby z okolicznych szkół przy ul. Bajkowej i przy Wale Miedzeszyńskim). Ponadto dzięki projektowi Toyota Radość zorganizowała i prowadzi do dziś cykl treningów:

> *W zeszłym roku przed tym biegiem rozpoczęliśmy cykl treningów. Miały to być treningi przygotowujące do tego biegu. A jako że konwencja treningów nam się sprawdziła to zdecydowaliśmy, że będziemy je realizować cyklicznie. Bierzemy na siebie koszt trenera, spotykamy się co środę o 18:00 w salonie Toyoty Radość. Mam nadzieję, że to wejdzie w stałą naszą tradycję (respondentka IDI).*

W organizacji biegu Toyotę Radość wsparło kilkanaście film z Wawra i innych dzielnic.

Bieg to nie jedyne działanie społeczne Toyoty Radość. W przeszłości firma wspierała m.in. piknik dla dzieci z rodzin adopcyjnych, fundowała nagrody, organizowała przy okazji Dni Wawra pikniki z grillem i uczestniczyła w zbiórkach charytatywnych.

Do działań społecznych kadrę Toyoty Radość **motywuje** polityka firmy („wspieramy inicjatywy, które dzieją się lokalnie"). Salon współpracuje z Urzędem Dzielnicy i z OSIR Wawer:

> *Jeśli oni mają jakieś imprezy, to zawsze też my jesteśmy tam obecni z samochodami, z nagrodami dla uczestników (respondentka IDI).*

Oprócz promocji, korzyścią dla firmy jest budowanie wizerunku i pamięć lokalnych mieszkańców. W ten sposób tworzy się przywiązanie do marki.

Zdaniem respondentki, barierą w działaniach społecznych jest brak funduszy. Z drugiej strony zaskakująco pozytywne jest w jej opinii silne zaangażowanie wszystkich pracowników i partnerów z innych instytucji w tego typu działania.

Przedstawicielka Toyota Radość wskazała w wywiadzie, że jej instytucja byłaby zainteresowana włączaniem się w działania społeczne, także w „Wawerskie Centrum Pomysłowości" jednak dotyczy to zwłaszcza przedsięwzięć, które tematycznie związane są z biznesem samochodowym, jednak niekoniecznie bezpośrednio:

> *Nie musi to być związek jednoznaczny, ważne, żeby np. był związek z ekologią, hybrydami, zdrowym trybem życia, bieganiem (respondentka IDI).*

3.2.3. Cukiernia Meryk

Cukiernia Meryk powstała w Głogowie w 1971 r., a od pewnego czasu prowadzi swoją filię w Warszawie, w dzielnicy Wawer. Jest to firma rodzinna, oparta – jak wskazuje właściciel, Jarosław Meryk – na wzajemnym wsparciu (brat właściciela warszawskiej filii prowadzi cukiernię w Głogowie). Firma jest też zaangażowana w działania społeczne na terenie dzielnicy Wawer.

> *Mamy hasło, wspólne: 'Rodzina to jest siła". Wymieniamy się doświadczeniami a także i pracownikami. Nasz ojciec tuż przed śmiercią powiedział do nich, braci: "tylko się nie kłóćcie, bo to jest największy wstyd".*

Do najważniejszych działań społecznych należał organizowany w ubiegłych latach wiosenny cykl koncertów „Muzyka Klasyczna w Cafe Meryk" – np. w roku 2016 odbyły się w kwietniu, maju i czerwcu trzy koncerty (Vivaldi, Schubert, Piazzola). Projekt został zrealizowany w ramach budżetu partycypacyjnego.

Fot. 2. Plakat cyklu koncertów "Muzyka klasyczna w Cafe Meryk"

Źródło: strona Urzędu Dzielnicy Wawer

Jarosław Meryk, właściciel cukierni, brał udział także w projekcie „Kolej na Wawer".

Główną formą działania społecznego Cukierni Meryk jest przekazanie produktów (ciast, ciastek etc.) na potrzeby organizatorów różnych działań. Od wielu lat cukiernia współorganizuje Dzień Dziecka (dla sierot), gdzie zapewnia wyroby cukiernicze (głównie ciasta, coca cola). Ponadto niewielkimi sumami cukiernia sponsoruje klub karate z Wawra.

Właściciel cukierni wskazuje, że do polityki ich firmy należy aktywność lokalna w Wawrze; czuje też wewnętrzną potrzebę pomagania dzieciom, głównie niepełnosprawnym.

Podobnie jak przedstawiciele Ferio i Toyoty Radość, właściciel cukierni wskazuje, że najważniejszą barierą w działalności społecznej są pieniądze, jednak jest skłonny zapewnić wsparcie przez przekazanie wyrobów – to dla firmy dużo łatwiejsze niż sponsoring finansowy.

3.2.4. Restauracja Angelika

Restauracja „Angelika" działa na osiedlu Falenica od ponad 50 lat (dawniej pod nazwą „Jubileuszowa"). Angażuje się w szereg działań kulturalnych i społecznych, takich jak pokazy stand-upów oraz koncerty (np. szanty, muzyka gitarowa). W najbliższym czasie planowany jest wieczór degustacji wina z profesjonalnym somelierem, a także wprowadzenie animatora przy niedzielnych obiadach:

Będzie zajmował się dziećmi, by rodzice mogli spokojnie zjeść, odpocząć. Malowanie buziek, koszulek, toreb ekologicznych – tym będzie się zajmować (respondent IDI).

Restauracja organizowała imprezy walentynkowe, bale karnawałowe i ostatkowe. Ponadto współpracuje ze szkołami (SP 124, SP w Otwocku), wspomagając szkoły w organizacji festynów cateringiem i bonami.

Motywacją do działań jest chęć zrobienia czegoś dla mieszkańców Wawra i ich integracji:

Nie chcemy, by klienci jeździli do centrum, by uczestniczyć w działaniach kulturalnych, chcemy, żeby po prostu byli tutaj. Fajniejsze wydarzenia dzieją się w centrum, a tu jest mnóstwo fajnych, młodych ludzi. Jest zainteresowanie, więc to kontynuujemy (respondent IDI).

Bardzo motywująco działa na właścicieli pozytywna informacja zwrotna ze strony uczestników. Po pierwszym koncercie było to motorem dla dalszych działań:

Pierwsze szanty były na 50-lecie restauracji. Zaprosiliśmy słynnego Piotra Godeckiego, który jest teraz guru, jeśli chodzi o szanty. Przyszło bardzo dużo ludzi. Ludzie przychodzili i mówili, że super, prosili, żebyśmy to kontynuowali. Po prostu ludzie chcą tego i proszą o więcej.

Demotywująco działa obawa, czy się zbierze odpowiednia liczba uczestników, i czy to, co organizuje firma, spodoba się publiczności. Jest to pewne ryzyko, gdyż organizacja wydarzeń oznacza ponoszenie istotnych kosztów, które powinny się zwrócić.

Aby zaangażować się w kolejne pomysły, właściciele potrzebowaliby przede wszystkim wsparcia promocyjnego, gdyż w dzielnicy Wawer, ze względu na jej rozległość, trudno dotrzeć do wszystkich zainteresowanych.

Respondenci wskazali, że są zainteresowani włączeniem się w „Wawerskie Centrum Pomysłowości".

3.2.5. Kinokawiarnia Stacja Falenica

Kinokawiarnia „Stacja Falenica" jest specyficznym podmiotem, gdyż zaangażowanie społeczne stanowi jego działania statutowe. To kinokawiarnia w budynku starej stacji kolejowej, które funkcjonuje w formie spółki z o.o. Tak o przedsiębiorstwie mówi jego właścicielka:

Firma jest sposobem na życie. Jeśli ktoś wyznaje pewne wartości, chce być społecznie zaangażowany, to po prostu się łączy. Sposób na życie z zaangażowaniem społecznym.

Aby utrzymać się, Stacja musi prowadzić działalność komercyjną, gdyż koszty (zwłaszcza wynajmu i utrzymaniu tak dużego budynku) są bardzo wysokie. Źródłem środków na utrzymanie jest prowadzenie kawiarni i księgarni.

Kinokawiarnia prowadzi szereg działań społecznych. Jednym z najważniejszych jest **program edukacji filmowej**, który łączy edukację kulturalną z edukacją dotyczącą problemów społecznych. Tak opisuje go właścicielka:

W szkole chodziłam do kina z nauczycielką, i uważam, że to jest niezbędne, że kino studyjne powinno prowadzić program edukacji filmowej. Dzieciaki oglądają filmy, które normalnie nie są do zobaczenia, filmy, które podejmują trudne tematy. Sami robimy wprowadzenia, współpracujemy ze stowarzyszeniem Nowe Horyzonty Sztuki Filmowej. To są filmy zupełnie niehollywoodzkie, stykające dzieci z problemami, które nie są ładne, ani widowiskowe –

rozwód rodziców, problem przemocy w szkole, jak sobie poradzić w grupie rówieśniczej, albo z problemem bycia wykluczonym, niepełnosprawności. Jak się czuje dzieciak, który jest inny. Jest cały komitet ludzi, na których wyborach się opieramy, a poza tym, im trudniejszy temat, tym bardziej zaprasza do rozmowy – z nauczycielem, w grupie, na polskim. Bo po to idzie się na edukację filmową (respondentka IDI).

Do innych ważnych przedsięwzięć, w których Stacja bierze aktywny udział, należą:

- **Kino Szpak** – zbieranie i wystawa wspomnień związanych z funkcjonującym wcześniej w Falenicy, zamkniętym w latach 90. kinem o tej nazwie;
- Projekty związane z architekturą linii otwockiej: „Modernizm na linii otwockiej" i „Kolej nadwiślańska";
- obchody rocznicy likwidacji getta falenickiego;
- obiady dla seniorów;
- „Pociąg do poezji – spotkania z poezją dla seniorów;
- szereg spotkań autorskich.

Bardzo istotnym działaniem jest udostępnianie przez Stację wierzy na różne inicjatywy („Wolne Poniedziałki/Wtorki"). Jak wskazuje respondentka:

Okazało się, że jest ogromna potrzeba przeznaczenia sali na inicjatywy. Przez pierwsze 3 lata przychodzili ludzie z pomysłami, ale teraz to się skończyło, to się już zadziało. Może się otworzyły nowe miejsca. W ramach tych „Wolnych poniedziałków" mieliśmy koncerty grup lokalnych. Oddawaliśmy jeden z seansów, o osiemnastej, to nasz prime time, oddajemy na rzecz inicjatywy lokalnej pod warunkiem, że ktoś to robi bezpłatnie (respondentka IDI).

Partnerską instytucją Stacji Falenica jest fundacja, którą założyła właścicielka. Kinokawiarnia współpracuje też z fundacją Stacja Kultury, jest partnerem Europejskiego Instytutu Kultury (wspólny projekt o sanatorium Medema), Fundacją Po Drugie (wspieranie młodzieży z ośrodków wychowawczych), Towarzystwem Przyjaciół Dzieci.

Fot. 3. Kinokawiarnia Stacja Falenica

Źródło: fot. Jarema Piekutowski

Motywacja do działań, o jakiej mówi właścicielka Stacji, ma w dużej mierze charakter wewnętrzny i wynika z wychowania, ale też z doświadczenia siły społeczności lokalnej:

> *Ja to lubię, tak zostałam też wychowana, mój dziadek całe lata brał mnie na spacery po Wrocławiu z przewodnikiem, poznawaliśmy Wrocław. A potem jak studiowałam na Politechnice, byłam na stypendium w Kopenhadze, zobaczyłam tam zarządzanie społecznością lokalną, potem napisałam pracę magisterską, poznałam, że tam społeczności lokalne, wspieranie ich, że to można robić, że w tym jest wielka moc. I że od siły społeczności lokalnej zależy jakość ludzi. Szukałam miejsca w centrum, bo myślałam, że tam będzie to bardzo hipsterskie, z centrum, ale przez pół roku nic nie znalazłam. Trafiłam na ten dworzec i on jakby na mnie czekał! Stwierdziłam, że to jest ekstra miejsce, że to jest super, w mojej głowie coś kliknęło. Połączę działalność kinową z tym moim myśleniem o społeczności lokalnej (respondentka IDI).*

Barierą w społecznym działaniu jest problem z dotarciem z informacją do mieszkańców. Brak w Wawrze jednego, oczywistego miejsca, skąd się czerpie informacje; kanałów dystrybucji informacji. Od wielu lat Stacja buduje swoje kanały:

> *Nie ma żadnych tak naprawdę miejsc na plakaty, które od razu nie zostaną zalepione przez pożyczki bez BIK-u, zerwane itp. To jest wydatek na projekt, na druk, a plakaty znikały w*

ciągu godziny, przez te upiorne pożyczki. Zdzierane. Mamy facebooka, mamy newsletter, chcemy dystrybuować plakaty, mamy stronę internetową. Starsi przychodzą do nas specjalnie, mają gazety. Ale ludzie z kawałek dalej już nie przyjdą (respondentka IDI).

Świadomość mieszkańców rośnie bardzo wolno. By włączać się w działania społeczne, właścicielka Stacji potrzebowałaby wsparcia promocyjnego, dobrze funkcjonującego systemu dystrybucji informacji, który byłby prosty i wsparłby wszystkie inicjatywy.

Przydatna byłaby także większa współpraca między instytucjami kultury i koordynacja ich działań:

Trochę tak jest, że na przykład moglibyśmy nie robić wydarzeń tego samego dnia, wszyscy o tej samej porze. Jest ograniczona liczba ludzi. Gdyby był system, gdzie by było wiadomo, że „może nie planujcie na ten sam dzień", to by jakoś nam ułatwiło (respondentka IDI).

Respondentka wskazała, że jest zainteresowana włączeniem się w „Wawerskie Centrum Pomysłowości".

3.2.6. Klubokawiarnia „Sąsiedzi"

Klubokawiarnia funkcjonuje w formie jednoosobowej działalności gospodarczej, i do jej misji należy działalność społeczna, integracja mieszkańców oraz organizacji. Organizuje koncerty i wystawy. Działa od 10 miesięcy. Jak wskazuje właściciel, lokal „zaczął się kreować sam": zaczęli przychodzić goście, którzy są sąsiadami i sami zaproponowali pewne rozwiązania. Pierwszy wernisaż odbył się po otwarciu. Mieszkanka Międzylesia sama zgłosiła się z pomysłem – chciała wystawić swoje obrazy. Zaangażowanie mieszkańców było od początku bardzo duże, przekazywali oni także meble i sprzęt. Od 10 miesięcy kawiarnia organizuje bezpłatne koncerty, warsztaty (np. warsztat o pszczołach dla dzieci, warsztaty zdobienia dyń na Halloween). Dwa razy z fundacją „Zwalcz Nudę" klubokawiarnia uczestniczyła jako stacja w grach miejskich. W jej sali organizowane są comiesięczne spotkania stowarzyszenia „Razem dla Wawra". Ponadto właściciel wspiera sąsiedzki biznes w Wawrze (strona „Wspomagamy sąsiedzki biznes" na FB.

Fot. 4. Wystawa obrazów w klubokawiarni "Sąsiedzi"

Źródło: fot. J.Piekutowski

Właściciel podkreśla, że działalność społeczna „Sąsiadów" „toczy się sama" – przedsięwzięcie jest prywatne, a aktywności społeczne pochodzą od mieszkańców, przy udziale organizacyjnym pracowników. Przyczynia się do tego sama formuła klubokawiarni i założenie, żeby odbywały się tam nie tylko komercyjne rzeczy, ale też aktywizowanie społeczności.

Działania utrudnia brak współpracy i trudności w promocji. Właściciel wskazuje, że nie zawsze spotyka się z przychylną i entuzjastyczną reakcją innych aktywistów:

> *Próbuję od początku, jak tylko zaczęliśmy działać, rozwijam stronę facebookową i odzywam się do wszystkich znanych portali i grup wawerskich, facebookowych, o to, by niektóre nasze działania promowali. I dotąd żadna z grup nie zdecydowała się tego upublicznić – nie wiem, czy jesteśmy konkurencją dla nich, czy co? Nie udało się nam zachęcić tych facebookowych grup do współpracy. Moja strona facebookowa się dość prężnie rozwija, ale nie ma tak wielu fanów jak inni. A tak więcej ludzi by przyszło.*

Trudnością jest także brak zainteresowania wśród potencjalnych uczestników – jednak to ściśle wiąże się z trudnościami promocyjnymi.

Właściciel „Sąsiadów” jest zainteresowany włączeniem się w projekt „DziałaMy! Wawer”.

3.2.7. Inne przedsiębiorstwa

W Wawrze funkcjonuje także szereg innych przedsiębiorstw, zaangażowanych społecznie. Poniżej w skrócony sposób opisujemy kilka z nich:

1) **Deweloper Miasteczko Wawer** – firma prowadzi własny profil na Facebooku, który nie ma charakteru jedynie reklamowego, ale także prezentuje różne informacje na temat wydarzeń i aktualności wawerskich. Miasteczko Wawer jest też m.in. sponsorem omawianego wcześniej wydarzenia „Kolej na Wawer” a także Wielkiego Pikniku Rodzinnego.
2) **Restauracja i klubokawiarnia „Kura Domowa”** – obok działalności bieżącej, klubokawiarnia oferowała także salę zabaw dla dzieci z niedzielnymi animacjami (aktualnie trwa przerwa w tej działalności). W restauracji organizowane były różnego rodzaju warsztaty tematyczne dla różnych pokoleń (np. warsztaty ze stylizacji, kulinarne, spotkania taneczne). Jak wskazuje strona Cafe Senior, „Główną ideą powstania klubokawiarni i restauracji było stworzenie wyjątkowego miejsca, w którym będzie można spędzić czas z dziadkami, rodzicami i dziećmi”).
3) **Hotel „Boss”** wraz ze słynnym pianistą, prof. Jarosławem Drzewieckim, organizuje od lat „Wawer Music Festival” – cykl 9 wydarzeń muzycznych, z którymi wiążą się wystawy np. obrazów, gobelinów, ikon, wyrobów ludowych, akwareli, instrumentów. Jak wskazuje strona internetowa hotelu, dotąd „w 50 koncertach dla blisko piętnastotysięcznej publiczności wystąpiło ponad 300 artystów z 13 krajów: Japonii, Korei, Wietnamu, Mongolii, USA, Wielkiej Brytanii, Łotwy, Litwy, Ukrainy, Białorusi, Słowacji, Rosji i Polski”.
4) **Siemiankowo/Cafe Szatnia –** funkcjonująca w budynku WCK sala zabaw dla dzieci i kawiarnia, organizująca szereg imprez we wnętrzu i plenerowych, a także działania edukacyjne takie jak np. warsztaty recyclingowe. Kawiarnia uczestniczy też aktywnie w rodzinnej grze terenowej „Wojtek Wawerski na tropie”.

4. Wnioski z badania

1) Na terenie Wawra funkcjonuje szereg przedsiębiorców, zaangażowanych społecznie. Najczęściej są to przedsiębiorcy z branży usługowej – gastronomicznej, hotelarskiej lub handlowej. W mniejszym stopniu w podobne działania angażują się przedsiębiorcy z branży przemysłowej.
2) Aktywne społecznie firmy w Wawrze często skupiają się wzdłuż osi dzielnicy – torów kolei miejskiej i ul. Patriotów;
3) Najczęstsze formy działań społecznych wawerskich przedsiębiorców to:
    a. organizacja lub współorganizacja imprezy;
    b. udostępnienie przestrzeni;
    c. przekazanie wyrobów;
    d. sponsoring.
4) Do najważniejszych czynników motywujących przedsiębiorców do aktywności społecznej należą:
    a. czynniki osobowościowe – charakter, mentalność i światopogląd liderów/właścicieli. Często są to osoby, które „we krwi" mają działalność społeczną i współpracę z innymi instytucjami.
    b. poczucie misji: badani przedstawiciele firm wskazywali często, że już w czasach zakładania przedsiębiorstw działalność społeczna należała do planowanej misji;
    c. chęć integracji mieszkańców;
    d. chęć zatrzymania mieszkańców Wawra w dzielnicy, by nie musieli wyjeżdżać do centrum po ofertę kulturalną i społeczną;
    e. budowanie wizerunku firmy, jej promocja, budowanie relacji z klientem, świadomości klientów, przywiązania mieszkańców i klientów do firmy; dotarcie do nowych klientów;
    f. zaangażowanie mieszkańców i instytucji zewnętrznych we współorganizację działań społecznych;
    g. docenienie i podziękowania ze strony uczestników i współpracujących instytucji, pozytywna informacja zwrotna.
5) Do najczęściej wskazywanych barier w działalności społecznej przedsiębiorców w Wawrze należą:
    a. brak środków finansowych – wbrew obiegowym opiniom przedsiębiorcy najczęściej nie posiadają budżetów na aktywność społeczną, a ci, którzy mają tę aktywność wpisaną w misję, muszą równoważyć ją działalnością komercyjną, by się utrzymać;
    b. ryzyko małego zainteresowania działaniami społecznymi;
    c. trudności w promocji, zwłaszcza w rozległej i rozproszonej dzielnicy, jaką jest Wawer; brak kanałów dystrybucji informacji;
    d. brak wsparcia i współpracy ze strony innych instytucji.
6) Badani wawerscy przedsiębiorcy co do zasady są wstępnie zainteresowani uczestnictwem w projekcie Wawerskiego Centrum Pomysłowości, jednak ostateczne zaangażowanie uzależniają od szczegółów propozycji – musi się ona wpisywać w ich misję i praktykę.

5. Rekomendacje

Aby dotrzeć do przedsiębiorców i zaangażować ich w projekt, rekomendujemy następujące działania:

1) Możliwość zróżnicowanej formy zaangażowania w projekt (nie tylko finansowego);
2) Przygotowanie oferty pod konkretnego przedsiębiorcę, jego specyfikę i politykę firmy, a nawet branżę (casus Toyoty Radość);
3) Uwzględnienie gratyfikacji w postaci docenienia przez Urząd Dzielnicy (np. nagroda dla najbardziej zaangażowanych przedsiębiorców);
4) Organizacja promocji zaangażowanych przedsiębiorców na terenie Wawra, zwłaszcza w tych okolicach, w których trudno im dotrzeć do mieszkańców;
5) Stworzenie trwałych i sprawnie funkcjonujących kanałów dystrybucji informacji o działaniach społecznych w Wawrze, dostępnych także dla zaangażowanych firm;
6) Stworzenie sieci współpracy między przedsiębiorcami a aktywistami i organizacjami z Wawra.